

Natuurspeelplaats Marne

een avontuur voor iedereen!

Jeanette van der Meulen

Het verzoek aan mij om dit artikel te schrijven viel samen met het eenjarig bestaan van Natuurspeelplaats Marne van Buitenschoolse Opvang (BSO) KinderRijk Marne in Amstelveen. Nu alle seizoenen ons bezocht hebben lijkt het fundament gelegd voor verdere ontwikkeling. Alle elementen op een rijtje: het idee plukten wij uit de **lucht**, de **aarde** en het zand brachten wij tot leven door de grijze stoeptegels weg te scheppen en het Amstelveense grondwater werd verbaasd wakker geschud door de pomp waarmee wij het naar de oppervlakte brachten. En tijdens de viering van het eenjarig bestaan aan het **vuur** de eer om de cirkel te sluiten.

Ouders schuiven ontspannen aan bij de activiteiten die wij die middag voor de kinderen op het programma gezet hebben.

- Pijl en boog maken / boogschutterwedstrijd
- Op de vuurplaats broodjes bakken en aardappels poffen. En 'een beetje vreemd, maar toch lekker', ontdekten de kinderen toen we van brandnetels soep kookten.
- Steentje slijpen. Onze kunstenaars showen trots hun zelf gemaakte sieraad.

En als kwart over zes de deuren van De Marne, veroorzaakt door de strakke dagindeling van tweeverdieners, ongeduldig roepen dat zij willen sluiten, zit

iedereen nog gezellig te kletsen. Een weldadige sfeer van 'iedereen is gelukkig met eigenlijk niet zoveel bijzonders' scheidt samenhang.

Het afgelopen jaar heeft zijn eigen dynamiek gekend; het proces van verbinding tussen ouders, kinderen en groepsleiding is ingezet, waarin ieder zo goed en zo kwaad als het ging betrokkenheid en verantwoording genomen heeft om dit veranderingsproces met elkaar te benutten. Zo werd natuurspeelplaats Marne een avontuur voor iedereen.

Het begon in de zomer van 2004. Ondanks het zeer kleine budget dat tot onze beschikking stond, wilde ik op zoek naar een alternatief voor de saaie maar zeer dure speeltoestellen. Vlak buiten de hekken werden wij omringd door weldadig groen (trapveldje en avontuurlijke bosjes) maar onze directe omgeving bestond uit

een groot grijs tegelplein. Als groene gemeente heeft Amstelveen weliswaar mooie bermen en prachtige heemtuinen maar op de speelplekken voor kinderen was nog weinig visie losgelaten. Dus wij moesten zelf aan de gang. Wij liepen ons grote grijze speelplein rond en legden vast waar kinderen graag speelden, en formuleerden, amateuristisch als wij ons voelden, het volgende profiel voor leuker buitenspelen:

- multifunctioneel
- avontuurlijk
- variatie in leeftijden en activiteitenplekken
- aansluiten op omgeving en aanwezige mogelijkheden
- natuurlijke materialen
- openbare ruimte
- participatie ouders en kinderen.

Op zoek naar voorbeelden in het land legde ik contact met Jan van Schaik, groeikunstenaar, en in oktober 2004 maakten wij - aarzelend - een start met het creatieve proces en de planvorming. Maakt u zich geen illusies: dat was niet meer dan een 'krabbeltje' achterop een envelop, maar al snel schoten de ideeën als popcorn over de tafel! Het klikte en wij besloten het erop te wagen, ook al was het voor ons beide de eerste keer en dus een niet geëffende weg. Centraal stond voor ons: hoe kunnen wij de kinderen voldoende 'stoere' uitdaging bieden en stimuleren tot avontuurlijk spel. Hierbij was uitgangspunt: kinderen kunnen zich beter uitleven en gaan constructiever met elkaar om als zij avontuurlijker spelen.

De fase van planvorming zetten wij om in een begroting en met alle leuke ideeën die wij formuleerden kregen wij meer financiële middelen. En ja hoor

Donderdag 27 januari informatie-avond voor de ouders/ Jeanette van der Meulen en Jan van Schaik presenteren het plan voor natuurspeelplaats Marne en laten zien hoe het huidige schoolplein omgetoverd gaat worden tot een ware natuurspeelplaats.

9 maart:

Wij gaan van start en tekenen met een krijtje de contouren van de theaterheuvel op het schoolplein. De schop gaat ondanks het vallen van de laatste sneeuw in de grond! De werkploeg rijdt voor, en vanaf dat moment gebeurde er ineens van alles: het saaie schoolplein veranderde in een uitdagende werkplaats! Er werd veel werk verzet en de kinderen hielpen de werkploeg mee met allerlei spannende klussen. Zij zagen hoe je een gat in de grond moet boren, hielpen mee met tegels splitsen en de theaterheuvel metselen. Zo groeide een plein met steeds meer spannende hoekjes, hutten en boomstronken, elfenbankjes en stromend water uit de bron, langs de waterleiding in een vijvertje, fietspaadjes en zandbakken. Het werd met de dag leuker op de naschoolse opvang en de kinderen speelden met plezier. Wie wil er niet buiten?

9 juni:

De officiële opening, waar de wethouder de eerste paal voor de hut op het fietsenhok in de grond zet en wij in optocht rond het gebouw met ratels, fluitjes en zelfgemaakte maskers zelf de ceremonie van ingebruikname uitvoeren. Waar 'Natuur en Milieu Educatie', het sociaal en cultureel werk uit de wijk en

'Stichting Veldstudie' een stand bemannen en een ouder van De Marne zijn fotoverslag van de realisatie in een diashow presenteert... en waar naast het vergrootglas - om beestjes beter te bekijken - natuurlijk de ijscoke niet kon ontbreken.

Voornemen was de kinderen een belangrijke rol te geven. Hoe stond niet vast maar er lagen plannen voor een uitstapje in de vakantie om de kinderen een idee te geven van een natuurspeelplaats.

Maar kinderen hebben een heel eigen kijk op participeren, verrassend maar logisch! Vanaf het eerste moment dat de schop in de grond ging, waren de kinderen buiten te vinden en hielpen de werkploeg mee met stenen sjuwen, graven en cement malen. De kinderen stonden met hun neus bovenop het realisatieproces van hun eigen natuurspeelplaats. Nieuwsgierig en leergierig; een avontuur voor iedereen.

"Jeanette, er zit een zandbak onder de tegels!"

"Jan, wat is het plan van de dag?"

Zo werd door de kinderen zelf aan de natuurspeelplaats een tweede functie toegevoegd: bouw- en avon-

turenspeelplaats. Hun spel verandert van de ene op de andere dag; zij benutten per direct de nieuwe mogelijkheden. Kinderen hebben namelijk een heel eigen kijk op spelen die wij als volwassenen meer zouden kunnen volgen, zien en waarderen; de directe omgeving kunnen wij als middel gebruiken om zelfvertrouwen en zelfstandigheid te ontwikkelen. Het proces van realisatie van de natuurspeelplaats bleek daar uiterst geschikt voor; denk aan de werkploeg die stenen hakt, grondboringen doet, hout bewerkt, metselt, straatjes legt, de tractor die bomen verslept en de graafmachine die

“Kinderspel” op De Marne

- *De deltawerkers*: jawel, het zit ongetwijfeld in de genen! Dagelijks breken zowel zomer- als winterdijken door en heeft het waterschap De Marne jong en oud nodig om overstromingen af te wenden, dammen op te werpen en water bewust om te leiden naar de uiterwaarden. Fascinerend spel dat dagelijks hoog in de top 10 staat!
- *De huttenbouwers*: met takken en riet, een reuzenbol sisaltouw en een zaag volgen de kinderen hun eigen logica in het opzetten van een hut. Bijzonder om te zien hoever zij vanuit zichzelf komen en de variatie in

de boog loopt de concentratie op als ware het een inwijding.

- *Vuurplaats/ bakken en koken op levend vuur*. Naast de schuifdeur in het zand legt Sharmila uit hoe de kinderen een buitenoven kunnen bouwen van de losse stenen die de dag daarvoor nog als dam functioneerden in de waterloop. Binnen helpen een aantal kinderen mee het deeg te kneden. De dag daarvoor heeft een ander groepje de takken van de huttenbouw opgebonden tot bosjes om het vuur mee te stoken. Met de zelf uitgezochte en bijgesneden stok, waar uiteindelijk een viezig bolletje deeg omheen gedraaid is, wordt de

een metersdiep gat graaft voor de wel naar het grondwater. Avontuur dus en ineens heel veel te beleven; dat is wat wij toch bedoelen als het gaat om ontwikkelingsgerichte opvang. Hoezo, binnen spelen en hoezo bewegingsarmoede - op avontuur!

De Marne wil een groene plek zijn en een verantwoordelijke houding uitstralen naar een groene wereld waar kinderen kunnen spelen en zich thuis voelen.

Waar kun je het proces van natuurlijk leren beter ingaan dan in een wilde, groene omgeving waar spelvormen niet vaststaan maar waar je ze zelf mag uitvinden en ontdekken.

aanpak. Ook simpelweg leren zagen, en hamer en spijker leren hanteren scoort hoog; apetrots op een zelf afgezaagd blokje hout.

- *De jagers*: de takken van de hut worden hergebruikt als drie weken later - scheefgezakt - de lol eraf is. De kinderen ontdekken waarop zij moeten letten in het kiezen van een geschikte stok voor zowel pijl als boog. Ieder verliest zich om te beginnen in de wonderlijke wereld van het padvindingsmes (30 stuks, 35 eurocent per stuk op de Albert Cuyp) en al zijn mogelijkheden. Van speksteen slijpen de kinderen de punt die zij met een touw aan de pijl vastbinden. Dit is toch echt het serieuze werk; bij het spannen van

ontdekking gedaan dat je “helemaal geen fornuis nodig hebt”

- *De kunstenaars*: onze kunstenaars laten zich niet zien en de kunstwerken van de Marne zijn eendagsvliners. Zij worden onverwachts geboren en zijn creaties van nat zand, steentjes en bloemblad. Pareltjes zijn het; verrassingen in het ochtendlicht. Kinderen die zich spelenderwijs laten inspireren door natuurlijke materialen.
- *Natuurbeheerders*: helpen mee met de takken te verslepen en het opbouwen van de takkenril. Leren hoe je met de grondboor een gat in de grond kunt maken en de palen er stevig in kunt zetten. Zij hebben interesse in alles wat kruipt, springt

of vliegt. Met stokjes en wilgentakjes vlechten zij een mandje en leggen een steen middenin: speciaal voor de diertjes die van donker houden! Samengevat: een mes, vuur, hamer en zaag, maar ook deeg en aardappels zijn 'voor echie!' en alles wat 'voor echie' gaat is interessant. Je hebt direct alle aandacht en je ziet oren en ogen opengaan. Ook bij hergebruik en gebruik voor meerdere functies zie je dat hun nieuwsgierigheid gewekt wordt.

De ouders waren tijdens de informatieavond in januari 2005 verrast door de onconventionele aanpak; blij met

ouder weet dat het enige, echte antwoord hierop is het sterker maken van de kinderen. Daar moeten wij elkaar dan ook steeds toe uitdagen. Het venster werd opengezet.

“Dit wordt een leuke zomer. Het saaie schoolplein van de Marne gaat veranderen in een uitdagend speelveld, vol met spannende hoekjes en hutten, boomstronken en elfenbankjes, stromend water uit een bron, een vijvertje, fietspaadjes en zandbakken. De komende maanden zal er nog veel werk verzet moeten worden, maar als het lukt dan wordt het nog leuker op de naschoolse opvang. Bijna elk kind houdt ervan om zich te verstoppen, te

de mogelijkheden die hun kind erbij kreeg en tegelijkertijd zorg voor risico & veiligheid.

Aan het eind van de avond werden alle gevaarlijke spelletjes van vroeger met elkaar uitgewisseld. De lol die je daarin had en de kick als het lukte! “En nu het je kind nog gunnen!”

Het is belangrijk om ouders onderling te laten constateren dat het moed vergt risico's toe te staan. Gevaarlijke spelletjes zijn toch ontzettend leuk en leerzaam. En elk kind heeft recht op minstens een paar schrammen, een bloedende knie en een bult. Met alle veiligheidseisen scheppen wij de illusie dat het veiliger wordt, terwijl iedere

klimmen en te spelen met zand en water. De kinderen zullen met meer plezier buiten willen spelen en de natuur zal dichterbij zijn.”

(bovenstaande tekst geschreven door de oudercommissie voorjaar 2005)

En dan gaat het ineens in een sneltreinvaart!

De kinderen rolden ons vooruit; regels en spel veranderden snel. Voor groepsleiding en ouders 'handen vast' en een antwoord formuleren op alle veranderingen, waarbij uitdaging en plezier volledig intact blijven. Het is leuk om daar in de driehoek van ouders, kinderen en groepsleiding een gezamenlijke

mening over te ontwikkelen; zo wordt betrokkenheid en verantwoordelijkheidsgevoel ook weer losgemaakt bij ouders.

Wijk en gemeente

De Marne zit niet op een eiland; wij willen onze verantwoording nemen als het gaat om samenhang en betrokkenheid van de direct omwonenden en de kinderen daarin meenemen. Gedurende de pilot is een eerste stap gedaan naar de buurtbewoners en andere organisaties in de wijk, o.m. door een artikelletje in de wijkkrant en een inloopmiddag voor de wijkbewoners. Wat wij nastreven

is de verschillende organisaties op elkaar af te stemmen. Pal naast BSO De Marne is een basisschool waar samenwerking moeilijk mee tot stand komt; eeuwig zonde als je ervan uitgaat dat wij dezelfde kinderen en ouders bedienen.

Fysiek wilden wij een organische verbinding met de omgeving zijn en door een open verbinding met omliggend groen de natuurspeelplaats openstellen voor de buurt en daarmee een steentje bijdragen aan de sociale samenhang in de wijk.

Met de gemeente is contact gelegd over het boren van de bron en de afvoer via de riolering. De Afdeling Wijkbeheer schonk ons een eenmalig

ge subsidie. De gemeente adopteerde het plan als pilot voor ontwikkeling van spelrecreatie in de wijk met de volgende motivatie:

- De speelplaats is openbare ruimte voor de buurt (veel oudere jeugd, demografisch gezien).
- Er is een open verbinding met het groen erom heen (avontuurlijke bossen en trapveldje).
- Intentie is een open ontmoetingsplek te zijn voor kinderen en ouders van opvang en buurt.

langer risico's vermijden maar bewust inplannen zodat kinderen sterker worden en leren omgaan met risico's:

- hun eigen grenzen leren verkennen en verleggen
- hun motorische vaardigheden ontwikkelen op zelf gekozen wijze
- alertheid en het inschatten van risico's oefenen
- reactievermogen trainen en adequate reacties aanleren
- leren verantwoordelijkheid te

antwoorden. Let ook op hergebruik van materialen.

- Betrek alle partijen in het proces, zowel binnen de muren van de vestiging als rondom in de wijk. Informeer uitvoerig en nodig uit deel te nemen/ bij te dragen vanuit persoonlijk netwerk of vaardigheid.
- Let op waar de kinderen graag spelen en welke hoeken zij kiezen voor welke functies.
- Schets een duidelijk beeld waar je naartoe wilt, maar houd daarbinnen

• BSO De Marne wil een groene opvang zijn en verantwoording uitstralen naar een groene wereld waar kinderen kunnen spelen en zich thuis kunnen voelen.

Met Groenvoorziening en de Plantsoendienst maakten wij afspraken over aanlevering van natuurlijke materialen om het aanbod van de natuurspeelplaats spannend en gevarieerd te houden. Daarnaast is een netwerk ontwikkeld op het gebied van veldstudie en natuur- en milieueducatie.

Dit was in een notendop het verhaal van De Marne. Natuur en avontuur zijn wat mij betreft pijlers in de opvoeding van kinderen. Natuurlijk veilig, dat kan echt! Niet

nemen voor zichzelf en de ander - actief mee werken aan veiligheid.

En dan als laatste: is de Marne ooit klaar? Nou nee, dat denk ik niet. Ik hoop een raderwerk in gang gezet te hebben; een dynamiek die meegroeit in de dialoog tussen ouders, kinderen en groepsleiding waar steeds opnieuw, maar ook verschillend, een balans gezocht wordt in wat ieder kan, wil en aandurft, maar waar niet langer risico's vermeden worden maar bewust worden ingepland zodat kinderen sterker worden.

Tips:

- Ga uit van de mogelijkheden die de plek en de directe omgeving bieden. Put daaruit je ideeën en zoek daar je

ruimte voor improvisatie. Timmer niet alles dicht; zo blijft ieder betrokken, enthousiast en wordt uitgedaagd tot het zoeken van eigen oplossingen.

Jeanette van der Meulen is werkzaam als clustermanager in de BSO; opvang voor kinderen in de basisschoolleeftijd. Ze is pionier en bruggenlegger, houdt zich graag bezig met innovatieve projecten en de opbouw van sociale infrastructuur.

Jeanette van der Meulen, e-mail: jvandermeulen@kinderrijk.nl, mobiel: 06-47946024